AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2016 / 25 • Nisan 2016

DİN VE ÇİFTE STANDARTLAR

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

1915 olaylarının soykırım olarak nitelendirilmesi ilk olarak tarihi ve hukuki savlara dayandırılmıştı. Ancak zaman içerisinde hem Türk hem de yabancı akademisyenler ve araştırmacılar, soykırım söyleminin dayandırıldığı tarihi ve hukuki savların aslında yoğun bir şekilde çarpıtmamalara yer verdiğini ortaya koymuştur. Dahası, AİHM Perinçek-İsviçre davası ve Gayssot Yasasıyla ilgili Fransa Anayasa Konseyinde görülen dava gibi yakın zamanda sonuçlanan hukuki süreçler, 1915 olaylarının, Holokost veya diğer soykırımlar ile aynı kategoride değerlendirilmediğini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Tüm bu gelişmeler ise, soykırım söyleminin hep arka planda gizlenerek varlığını sürdürmüş bir başka yönünü ortaya çıkarmaya başlamıştır: din.

1915 olaylarını soykırım olarak yansıtmak uğruna Ermeniler, söylemlerini pekiştirmek amacıyla dini kullanmaya başvurmuştur. Bu ise Ermenilerin her zaman mağdur olan ve ezilen ilk Hristiyan millet, Türklerin ise her zaman mağdur eden ve gaddar Müslümanlar olarak yansıtılması anlamına gelmektedir. Ermeniler bu şekilde dine başvurduklarında Hristiyan dünyasında kendilerine sorgusuz sualsiz destek veren insanlar kazanmaktadırlar. Bunun sebebi ise, Hristiyan dünyası şu anda dindaşlar arasında dayanışma sağlama arayışı içerisinde olmasıdır. Hristiyan dünyasındaki bu dayanışma elde etme isteği yalnızca Roma Katolik Kilisesinin ruhani lideri Papa Fransuva ile Moskova ve Tüm Rusya Patriği Kirill (Rus Ortodoks Kilisesi) yakın zamanda gerçekleşen tarihi buluşmadan değil,[1] aynı zamanda dünyanın en büyük kiliseler derneği olan Dünya Kiliseler Konseyinin çeşitli faaliyetlerinden[2] de anlaşılmaktadır.

Ancak Ermenilerin ve Türklerin bu şekilde yansıtılması için oldukça seçici bir hikâye anlatımına ve çıkarlarla ters düşen meselelerin görmezden gelinmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ise dini söylemde olguların tahrif edilmesine yol açmaktadır.

Örnek vermek gerekirse: Ermenilerin ilk Hristiyan millet olduğu iddiası ihtilaflı bir konudur, zira bir millet olarak Hristiyanlığı ilk Etiyopyalıların benimsediğine dair güçlü bir iddia vardır.[3] Ancak pek çok Ermeni, ya bu karşıt iddianın farkında bile olmadan ya da bu iddiayı görmezden gelerek, ilk olduklarına dair övünmeye devam etmektedir.

Seçici hikâye anlatımı ve meselelerin görmezden gelinmesi, Ermenilerin her zaman mağdur ve ezilmiş olarak yansıtılmasında da kullanılmaktadır.[4] Aslında her insan grubunun şiddete başvurma kapasitesi vardır, bu maalesef insan doğasının bir parçasıdır.

Ermeniler de bu kaideye uymaktadır. Bu sebeple Ermenileri her zaman mağdur ve ezilmiş olarak yansıtmak doğru değildir. Ermeniler 1915 olaylarını soykırım olarak yansıtırken Hristiyan kimliklerine bu denli vurgu yapmalarından dolayı, Hz. İsanın On İki Havarisinden biri olan Bartalmayın katledilişi ile ilgili hikâyelerinden bahsetmek uygun olacaktır.[5] Bu hikâyeleri içeren makaleye Groong/Armenian News Networkte rastlamıştım ve o zamandan bu yana Ermenilerin bu hikâyelerin yayılmasından pek hoşlanmadıkları izlenimini edindim. Aslında bu tür hikâyeler hem Ermeniler, hem de diğer Hristiyan gruplar tarafından gayet iyi bilinmektedir. Havari Bartalmay ile ilgili kadim Hristiyan hikâyeleri arasında içerik açısından çeşitlilik olsa da, hikâyelerin çoğunluğunun ortak noktası, Bartalmayın Ermeniler arasında Hristiyanlığı yaymaya çalışırken, pagan Ermeniler tarafından olabilecek en vahşi ve korkunç şekilde işkenceye maruz kalması ve sonrasında da öldürülmesidir. Ermenilerin neden bu hikâyelerin yayılmasından hoşlanmadıkları ortadadır: bu tür hikâyeler, Ermenilerin her zaman mağdur ve ezilmiş olan söylemlerine uymamaktadır. Benzer bir şekilde Roma Katolik Kilisesi ve aynı zamanda diğer kiliseler de Bartalmayın hikâyesini arka planda tutmaktadır. Bunun muhtemel sebebi ise, bu tür hikâyelerin ön plana çıkarılarak Bartalmayı kimin bu kadar vahşi bir şekilde katlettiğinin hatırlatılması, Hristiyanların Ermenilerle dayanışma göstermesini zorlaştıracak olmasıdır.

Bahsi geçen her zaman mağdur ve ezilmiş olan söylemi hakkında soru işaretleri yaratacak başka örnekler de verilebilir. Mesela Osmanlı İmparatorluğunun son günlerinde (ki 1915 olayları bu zaman diliminin bir parçasıdır) Ermeni milliyetçilerin ve isyancıların sergilemiş olduğu aşırı şiddet ve gaddarlık kapasitesi iyi bir örnektir. Sergilenmiş olan bu şiddet ve gaddarlığa dair Osmanlı arşivlerinde ve hatta Ermeni milliyetçi yayınlarında[6] pek çok kayıt bulunmaktadır. Ancak bu tür olgular, Ermeniler ve onların söylemini destekleyenler tarafından genelde ya görmezden gelinir ya da meşru kılınmaya çalışılır.

ASALA ve Adalet Komandoları gibi aşırı görüşlü Ermeni örgütlerin Türk diplomatlara ve onların aile mensuplarına karşı yürütmüş olduğu terör faaliyetleri örneği de ele alınabilir. Bu diplomatların ve aile mensuplarının ihtilaflı 1915 olaylarıyla hiçbir ilgisi yoktu. Bu yüzden Türk diplomatlarına ve aile mensuplarına karşı şiddet eylemlerine girişen teröristlere Ermenistanda[7] ve Ermeni diasporasının pek çok kesiminde hâlâ sempati duyulması çok iç karartıcı bir durumdur.

Her zaman mağdur ve ezilmiş olan söylemi hakkında soru işaretleri yaratan en güncel örnek ise, özellikle Hocalıda yapılanlarla acı bir şekilde tüm dünya kamuoyunun dikkatine taşınan, Dağlık Karabağda Ermeni gruplar tarafından gerçekleştirilen katliamlar ve etnik temizliktir.

Bu tür örneklerin verilmesinin amacı genelleme yaparak Ermenilerin şiddet yanlısı bir grup olduğunu ima etmek değildir. Aksine, bu örneklerin verilmesinin amacı, aynen diğer insan grupları için de geçerli olduğu gibi, Ermenilerin de belli durumlarda aşırı şiddete başvurmuş olduğunu göstermektir. Bu durum 1915 olayları için de geçerlidir. Bu bağlamda Ermenileri bu olaylarda katıksız mağdur olarak göstermek hiç de inandırıcı değildir. Dahası, 1915 olaylarıyla ilgili ihtilafa zorla dini katmaya çalışması; bu çarpık yaklaşımı destekleyenlerin bir tarafın yanlışlarını alışkanlık halinde geçiştirirken, öteki tarafın yanlışlarını saplantılı bir şekilde öne çıkarmasına, abartmasına veya bazen de düpedüz uydurmasına sebep olmaktadır. Bu yaklaşım, yanıltıcı ve çifte standartlarla dolu

bir melek Hristiyan Ermeni ve iblis Müslüman Türk söyleminin oluşmasına sebep olmaktadır. Çifte standartlarla dolu bu söylemin hiçbir yapıcı veya olumlu rolü olmadığı gibi, bu söylem aynı zamanda aşırı zihniyetleri doğurmaktadır. AVİM olarak bu tür çifte standartları eleştirmeye ve bunların tehlikeli sonuçlarına dikkat çekmeye devam edeceğiz.

* *Resim: Havari Bartalmay. Kaynak: http://www.laphamsquarterly.org/roundtable/most-violent-martyrdom*

[1] Mehmet Oğuzhan Tulun, Papa Fransuva Ve Patrik Kirilin Ortak Bildirisi İle İlgili Bir Değerlendirme, *AVİM*, http://avim.org.tr/tr/Yorum/PAPA-FRANSUVA-VE-PATRIK-KIRIL-IN-ORTAK-BILDIRISI-ILE-ILGILI-BIR-DEGERLENDIRME

[2] Mehmet Oğuzhan Tulun, Dünya Kiliseler Konseyi Nedir?, AVİM Rapor No: 5, Mart 2014, http://avim.org.tr/images/uploads/Rapor/Rapor-51.pdf

[3] Brendan Pringle, Ethiopia: The First Christian Nation?, International Business Times, 4 March 2013, http://www.ibtimes.com/ethiopia-first-christian-nation-1110400

[4] Mağduriyet ve ezilmişlik söylemi konusuna değinen bir başka yorum yazısı için bakınız: Osman Gün, Ermeni İddialarının Ve Türklere Karşı Önyargılarının Günümüzdeki Kaynakları, *AVİM*, http://avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENI-IDDIALARININ-VE-TURKLERE-KARSI-ONYARGILARININ-GUNUMUZDEKI-KAYNAKLARI

[5] Tom Bissell, A Most Violent Martyrdom - Who was Saint Bartholomew?, *Laphams Quarterly*, 1 March 2016,http://www.laphamsquarterly.org/roundtable/most-violent-martyrdom

[6] Prof. Dr. Jean-Louis Mattei, Droşak Gazetesi: Açık Açık Terörizmi Savunan Bir Organ, *Ermeni Araştırmaları*, sayı 50, 2015, s. 375-394.

[7] Mehmet Oğuzhan Tulun, Ermenistanda Terörist Sempatizanlığı, *AVİM*, http://avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENISTAN-DA-TERORIST-SEMPATIZANLIGI

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "DİN VE ÇİFTE STANDARTLAR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2016 / 25. Nisan 22. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/DIN-VE-CIFTE-STANDARTLAR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır